

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8. De Indulgentiarum thesauro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

menti est sacerdos habens auctoritatem ordinariam vel delegatam. Ex quo patet quod sacerdos sola ordinis potestate sultus, non est minister huius sacramenti. Et quum in proposito non habeat locum distinctio illa de ministro ex officio, vel in articulo necessitatis sicut in Baptismo, oportet dicere, quod si sacerdos sola ordinis potestate absoluat, sacramentum nullum est, quia deficit minister. Est quoque sacramentum hoc ex sua natura iudiciale, quoniam forma eius consistit in actu iudicis, ut sic: actus autem iudicialis, etiam si fingendi detur licentia, non potest intelligi exerceri, nisi in subditum: igitur non ex Ecclesie constitutione, sed ex ipsius sacramenti iudicialis natura exigitur potestas iurisdictionis in hoc sacramento. Dupliciter autem contingit habere potestatem iurisdictionis, primo ex parte principij iudicandi, ita, quod potestas ipsa iurisdictionis, sit principium iudicij, sicut in naturalibus calor est principium calefaciendi, & in politicis potestas principis est principium puniendi, & in ecclesiasticis potestas pontificia est principium excommunicandi, & huiusmodi. Alio modo inuenitur iurisdictionis ex parte eius, qui iudicandus est, sicut contingit in iudicio arbitratorum, a partibus tantum potestatem habentium, ex hoc ipso quod illi se submittunt in illa causa. In ministro vero sacramenti penitentiae quum ordinaria vel delegata a superiori potestate est minister, licet inueniatur potestas iurisdictionis primo modo, ad ministrandum tamen sacramentum penitentiae, sufficit potestas iurisdictionis secundo modo. Et ratio est, quia sacramentalis absolutionis principium non est potestas iurisdictionis, sed potestas ordinis, potestas autem iurisdictionis concurrat quod ad hoc solum, quod facit de peccatore subditum, vel simpliciter vel quo ad talia peccata. Et hinc fit, ut quicumque potest se subicere in foro penitentiali cui vult, non egeat aliunde iurisdictione in ministrante ei hoc sacramentum.

Et per hoc patet responsio ad primum, ex hoc enim quod summus pontifex nulli in terris subditus est, potest seipsum subdere in foro penitentiali cuilibet sacerdoti, nec confessor ille habet, proprie loquendo, potestatem iurisdictionis super papa penitente a Christo, vel ecclesia, vel ab ipso papa tanquam a superiore: sed ex ipso quod papa se subdit illi. Et hic modus iurisdictionis reductiue spectat ad iurisdictionem delegatam, quamvis proprie non sit delegata.

Ad secundum dicitur, quod quia quo ad peccata venialia quilibet est liber respectu sacramenti penitentiae (eo quod nullus tenetur confiteri venialia) ideo sacris rationale est, quod quilibet potest se subdere cui vult sacerdoti pro sacramento penitentiae venialium. Et sic inuenitur hic non sola potestas ordinis, sed potestas iurisdictionis reductiue, quae quia non est proprie delegata, tacita videtur a dicentibus, quod sola potestas ordinis ministrat sacramentum venialibus, quum tamen secundum veritatem si nullo modo iurisdictionis interueniret, nullum esset peccatum, ut dictum est. Cave tamen ne huiusmodi iurisdictionem extendas ad absolutionem ab excommunicatione minori, etiam per peccatum veniale incursum: nam quia excommunicatio minor vinculum est introductum a potestate iurisdictionis, quae est principium iudicij, impossibile est quod sine huiusmodi potestate iurisdictionis, que est principium actuum iudicialium, absoluat quis ab excommunicatione minori. Unde quamvis ha-

bens venialia tamen possit a quocunque sacerdote penitentiae sacramentum suscipere ex hoc ipso, quod subdit illi: non potest tamen a quocunque sacerdote absolui ab excommunicatione minori: sed si illam habet, oportet prius a proprio sacerdote ab illa absolui.

Ad tertium dicitur, quod illud dictum potest dupliciter intelligi: vel omnes sacerdotes a principio ex hoc ipso, quod erant sacerdotes poterat omnes absolui, vel quod omnes sacerdotes instituebantur non solum sacerdotes communes, sed iudicis communes in foro penitentiali. Primus sensus est falsus: quia de necessitate sacramenti iudicialis est iurisdictionis. Secundus sensus est verus, supposita veritate dicti: quoniam ante distinctiones parochiarum, &c. sacerdotes utramque potestatem accipiebant, ita quod tunc erant & sacerdotes coeles & iudices communes, postea autem ordinantur quidam sacerdotes communes, sunt autem iudices proprii, assignando eis plebes proprias. Et multi relinquuntur sacerdotes communes, qui nunquam sunt iudices, nec coeles, nec proprii, ut patet de his, qui non sunt expositi ad audientiam confessionum, nec aliquis se subdit eis quoad venialia.

TRACTATUS OCTAVVS.

De indulgentiarum thesauro in quatuor Quaestiones diuisus.

S V M M A R I V M.

1. Num aliquis thesaurus sit necessarius ad efficaciam indulgentiarum.
2. Num, & quibus satisfactionibus, & meritis consistat thesaurus indulgentiarum.
3. Num satisfactiones, ex quibus est thesaurus indulgentiarum, sint Christi merita, & sanctorum.
4. Num thesaurus indulgentiarum subdatur Papae absque sacramentorum collatione.

I R c a. Indulgentias post tractatum quaedam alias editum, & plures quaestiones in secundo libro politas, iam tertio scribendum occurrit triperita consideratione. Primo de thesauro. Secundo de causa. Tertio de suscipientibus.

Circa thesaurum occurrunt quatuor querendae: primum, an aliquis thesaurus sit necessarius ad efficaciam indulgentiarum. Secundo, ex quibus consistat dictus thesaurus. Tertio quorum sint, vel fuerint reposita in dicto thesauro. Quarto an dictus thesaurus subsit dispositioni summi pontificis.

Q V A E S T I O I.

An thesaurus aliquis sit necessarius ad efficaciam indulgentiarum.

C I r c a primum (an thesaurus aliquis sit necessarius ad efficaciam indulgentiarum) sciendum est, quod ex duplici capite dubitatio haec oritur, vel ex eo, quod creditur Papam posse facere effectum indulgentiae auctoritativae, sicut potest absolui ab excommunicatione sic, quod ita potest absolui a debito poenarum temporalium, quas poenitentes pro suis debent peccatis, sicut potest absolui a vinculis suspensionis, interdicti, & huiusmodi. Vel ex eo, quod creditur effectum indulgentiarum non esse aliud, quam solutionem ecclesiastici vinculi, quo poenitens alligatus est ad

inimicitias

iniunctas poenitentias. Ex utraque siquidem opinione sequitur nullo opus esse thesauro ad efficaciam indulgentiarum: ut manifeste patet.

Prima autem opinio Francisci Matronis in 4. di. 19. Et fundatur super verbo Christi, Quodcumque solueris super terram, &c. Hinc enim vult papam veluti principem Christianae Reipub. constitutum: & postea ex regulari potestate principum, quia quilibet princeps habet plenariam potestatem, potest remittere debita peccatoribus in sua potestate, inserit papam posse remittere debita poenarum temporalium, quas poenitens tenetur in hac vita vel in purgatorio exolvere. Firmaturque hoc inducendo, quod sacerdos absolucendo transfert penam eternam in temporalem: ac per hoc de foro inferni in forum temporale, &c. Sed hic dicendi modus tripliciter errat. Primo in hoc, quod non distinguit inter forum penitentiale & forum extrinsecæ iurisdictionis ecclesiasticæ: Papa enim, licet sit quasi princeps in foro ecclesiasticæ iurisdictionis exterioris (cuius signum est, quod est solutus ecclesiasticis penis & legibus, ut princeps) in foro tamen penitentiale est subditus: unde & potest solui & ligari a sacerdote in foro penitentiale, & potest & debet sibi negari absolutio, sicut & reliquis fidei accidentibus ad sacramentum penitentiae: pena autem temporalis pro peccatis actualibus post contritionem & confessionem debita non spectat ad extrinsecum forum, sed ad forum penitentiale. Quod etiam ex eo patet, quod est eiusdem rationis aliis partibus, quæ remissæ sunt ex uirtute clauitum, vel per satisfactionem penitentialem, unde quo ad hoc non habet Papa a Christo potestatem tanquam princeps, sed tanquam minister. Secundo errat in hoc quod non discernit inter causas debitorum: nam si princeps non potest remittere causam debiti, nec ipsum debitum remittere potest. Unde quum papa non possit remittere causam debiti (quoniam causa debiti est peccatum: Papa autem non potest etiam veniale remittere peccatum) non igitur ad potestatem principatus eius spectat remittere penam ex peccato debitam. Tertio errat non discernens modum potentiae; aliud est enim Papam posse remittere huiusmodi penas. Dato enim, quod papa possit sicut rei ueritas est quod potest ex illo Christi uerbo: Quodcumque solueris, &c. non tamen sequitur, potest hoc tali modo, puta solo iussu: stat enim quod potest hoc alio modo puta per ecclesiastici thesauri dispensationem.

Et hoc patet in simili; nam sicut Christus dixit Petro, Quodcumque solueris, &c. ira dixerit discipulis, Quorum remiseritis peccata, &c. & sic non valet, Discipuli seu sacerdotes possunt remittere peccata, ergo possunt solo iussu seu autoritate; (sed stat, quod possunt alio modo, scilicet ministrando sacramentum poenitentiae) ita non valet: papa potest quodcumque soluere super terram; ergo solo iussu seu autoritate hoc potest: stat enim quod hoc possit diuersimode, quo ad exteriora quidem solo iussu, quo ad interiora uero, peccata scilicet & eorum poenas, apud Deum mediante sacramento, quo ad peccata: mediante uero dispensatione thesauri, quo ad dictas poenas. Nec sacerdos aliter quam per sacramentum transfert poenam eternam in temporalem.

Secunda autem opinio uerborum sonum habens pro se (pro quanto indulgentiæ sonant pro iniunctis poenitentibus) fundatur super hoc, quod pena debita a poenitente apud diuinam iustitiam est referuata superiori tribunalis, scilicet illius diuinæ iustitiæ; ac per

A hoc non potest ab inferiori (qualis est papa) remitti, nisi papa possit supra ius diuinum, quod constat esse falsum. Et hæc opinio tripliciter errat. Primo diuinitus exponendo remissionem iniunctarum poenitentiarum, dum exponit pro remissione solius uinculi: quum etiam ipsa uerba sonent remissionem ipsarum iniunctarum poenitentiarum, & non solius uinculi iniunctionis: non enim dicitur, quod relaxamus iniunctionem, sed quod relaxamus iniunctas poenitentias. Secundo, quod impietatem tribuit ecclesiæ: nam si indulgentia liberaret a sola iniunctione poenitentiae, impiè ageret ecclesiæ dando indulgentias: quoniam absolucendo a uinculo iniunctionis, transmitteret poenitentes ad poenas purgatorii, a quibus liberati fuissent exequendo iniunctas poenitentias. Unde magna impietas esset, dicere se facere gratiam dādo indulgentiam. Tertio errat in hoc, quod non discernit inter posse remittere ministerialiter, & posse remittere authoritatiuè. Licet enim Deo debita solus Deus authoritatiuè remittere possit: homo tamen minister Dei, diuina autoritate sibi concessa potest Deo debita remittere ministerialiter, nec solum debita poenarum, sed etiam debita culparum, ut patet in sacramento poenitentiae. Nec hoc est posse supra ius diuinum: sed est ministerialiter fungi autoritate diuina.

C His igitur exclusis opinionibus, quia ex sine necessitate medijs sumitur, finis autem & effectus in huiusmodi coincidunt: (sanitas n. est finis, & effectus medicine) ideo stabilendus est effectus indulgentiarum ex his quæ certa sunt. Et quoniam certum est omni hoc attestante ecclesiæ, indulgentias succedere loco iniunctarum poenitentiarum, consequens est, quod idem est effectus indulgentiæ, qui erat futurus effectus iniunctæ satisfactionis poenitentialis. Constat autem quod per iniunctam satisfactionem poenitentialem digne exequatā soluitur poena temporalis pro actuali peccato debita apud diuinam iustitiam (hoc enim uniuersalis credit ecclesiæ) igitur per indulgentiam loco satisfactionis succedentem, si ueraciter ac digne acquisita fuerit, soluetur quoque tantum de poena temporali pro actuali peccato debita apud diuinam iustitiam, quantum apud eandem æquiualeat indulgentia acquisita. Et hæc ratio non eget ampliori confirmatione, quum iam determinatum sit per ecclesiam Romanam id quod communis doctorum opinio sentiebat, scilicet effectum indulgentiarum esse remissionem poenæ temporalis pro peccato actuali debite apud diuinam iustitiam: sed hinc sumenda est necessitas questiti thesauri. Unde considerandum est, quod remissio peccatorum, ut tota clamat scriptura, effectus est passionis Christi: ita quod cuiusque remittitur peccatum, siue quo ad culpam, siue quo ad penam, ex uirtute passionis Christi remittitur. Credimus autem in huiusmodi remissione sicut & in uniuersis uisjs Domini non solum misericordiam, sed etiam iustitiam inueniri: misericordiam quidem in hoc, quod miseriam peccatoris computat Christus quasi suam, iustitiam uero in hoc, quod meritum ac passio Christi communicatur peccatori, quasi peccator ipse pareatur, ut sic peccator debitum Deo soluat de suo, non per seipsum, sed per Christi communionem acquisito, ut patet in Baptismo in quo propterea fit plenaria peccatorum remissio, quia plenissime commoritur & conspeliatur Christo baptizatus. Ex quibus formatur talis ratio, Ad remissionem peccatorum, siue quo ad culpam, siue quo ad poenam per sacramenta habendam, exigitur thesaurus aliquis, puta

puta meritorum passionis Christi remanentium in diuina acceptatione: ergo a fortiori ad remissionem peccatorum quo ad penam tantum per indulgentiam, exigitur aliquis similis thesaurus. Antecedens patet discurrendo per sacramenta, & ecclesiae doctrinam, quam diximus. Consequentia vero ex se est satis euidens; quoniam omnis ratio exposcit quod diuina prouidentia si subiicientibus se sacramentis ordinauit, non remitti penam peccatorum, nisi computando penam Christi pro his, quibus remittitur, multo magis ordinauit non remitti poenas peccatorum per indulgentias, nisi computando alienas pro acquirentibus indulgentias: quandoquidem submittere se indulgentiis, multominus est, quam submittere se sacramentis. Est igitur ad efficaciam indulgentiarum thesaurus aliquis necessarius, non minus quam ad efficaciam sacramentorum.

QVAESTIO II.

Ex quibus constet thesaurus, unde sunt indulgentiae.

Circa secundum quaesitum (ex quibus constet thesaurus, unde sunt indulgentiae) ratio dubitandi est: quoniam interdum merita, interdum passionis, interdum satisfactiones dicuntur esse ea, quae sunt in hoc thesauro reposita. Veritas autem (ut patet) formaliter explicat per satisfactiones superfluas.

Ad cuius euidenciam non aliunde quam ex fundamento prius posito procedendum est, ex hoc, scilicet quod indulgentiae succedunt loco penitentialium satisfactionum. Hoc enim dictum oportet cum grano salis sumere. In penitentiali siquidem satisfactione digne exequuta (puta ieiunio) considerandum est quadruplex officium: habet enim huiusmodi opus quatuor officia, scilicet bonificandi, mendendi, merendi, & satisfaciendi. Nam ex eo quod est opus bonum, bonificat operantem, & disponit illum ad alia bona opera, ex eo vero quod est tale opus (puta ieiunium) medicinam praebet contra carnis concupiscentiam, sicut elemosyna contra auaritiam, &c. ex eo autem quod a charitate procedit, meritorium est vitae eterne, & ex eo demum quod poenale satisfactorium est pro poena temporali pro peccato debita: soluitur enim poena absque omni contradictione per opus poenale ut sic, indulgentia autem non succedit loco satisfactionis penitentialis, nisi quo ad ultimum officium quod est satisfacere: nam ex vi indulgentiae non fit homo bonus, nec medicatur, nec meretur, sed solummodo soluit poenam quam per penitentiam soluisset. Et propterea doctores consulunt assequentibus indulgentias, adimplere nihilominus suas penitentias: & meritum longe melius esse praedicant quam indulgentiam. Nec propter hoc tamen vilipendende sunt indulgentiae: quoniam salutares sunt tollendo poenam quae impediret ingressum caelestis patriae.

Notanter autem dixi ex vi indulgentiae, quoniam si indulgentia mixtum intelligatur opus sanctum, quo acquiritur indulgentia, puta elemosyna, aut aliqd huiusmodi, sic mixta intellecta indulgentia melior esse potest, quam satisfactio penitentialis:

Nam nullum officiorum inuentorum in satisfactione penitentiali sibi deficit, est enim digne data elemosyna pro acquirenda indulgentia, reddens bonum, & disponens ad bona opera dantem illam, & praebet medicinam contra cupiditatem pecuniae, & est meritoria vitae eterne, & est satisfactoria ex propria poenaltate, & ultra haec superuenit sibi solutio poenae, seu satisfactio per indulgentiam. ex hoc igitur, quod indulgentia pura succedit satisfactioni penitentiali solummodo quo ad vim satisfactoriam, manifeste sequitur, quod thesaurus

indulgentiarum, thesaurus est satisfactionum, quae quia per opera poenalia & meritoria fiunt, ideo idem dicitur thesaurus poenarum & meritorum, quatenus satisfactoria sunt. Rationabile autem, ultra dicta, in praecedenti articulo monstratur esse, debere esse thesaurum hunc thesaurum satisfactionum, seu meritorum, quatenus satisfactoria, ex eo quod vnus pro alio & in temporalibus & in spiritualibus satisfacere potest: non medicatur autem nec fit bonus, nec meretur vnus pro alio: sunt igitur ea quae sunt reposita in hoc thesauro, satisfactiones. Quod autem non quaecumque satisfactiones, sed solae superfluae in eodem reconditae sunt, ex eo patet, quod satisfactiones illae, quibus satisfaciuntur indigentibus pro seipsis, iam cessant in solutione poenarum debitum pro propriis peccatis, & propterea non possunt pro aliis soluere. Et simile est iudicium de satisfactionibus quae pro quibusdam determinate oblatae sunt: sunt enim & ipsae sortitae suum effectum. Quia igitur oportet satisfactorias in thesauro repositas pro alienis poenis solummodo offerri posse, oportet huiusmodi satisfactiones esse superfluas, ita quod nec pro his quae illas egerunt, nec pro aliis habentur satisfactorias, hoc enim est merita seu opera esse superflua, quo ad officium satisfaciendi.

Obiectiones autem, quae ingerere videntur plus requiri ad recondita in hoc thesauro, puta quod non solum sunt satisfactiones superfluae: sed etiam non plene remuneratae, in sequenti articulo monstrabuntur vanae. Et ideo concludendum est, thesaurum indulgentiarum esse thesaurum superfluarum satisfactionum, seu meritorum, quatenus superfluae, quo ad officium satisfaciendi pro poena actualibus peccatis debita.

QVAESTIO III.

Quorum sint satisfactiones, ex quibus constet thesaurus, unde sunt indulgentiae.

Circa tertium de thesauro quaesitum (scilicet quorum sint huiusmodi superfluae satisfactiones) dubitandi ratio est: quia dicitur, quod sunt Christi & sanctorum: multis tamen doctoribus aduersantibus. Dum quidam nec in Christo, nec in sanctis superfluas concedunt satisfactiones: quidam autem etsi in Christo concedunt, de sanctis tamen dubitant. Franciscus igitur Maioris in quarto, distinctione decimano, negans omnino ex parte huius thesaurum dicit nulla esse Christi superflua merita: quoniam omnia sunt plene sibi remunerata: iuxta illud. *inaniuit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit ei nomen, &c.* Durandus vero in quarto distinctio. 20. Christi quidem superflua merita in thesauro hoc affirmat, de sanctorum vero superfluis meritis dubitat duplici ratione. Prima communi sibi & Francisco: quia merita sanctorum sunt plenissime remunerata, imo ultra condignum; quoniam non sunt condigna: passionis huius temporis ad futuram gloriam.

Secundo, quia ad hoc quod satisfactio vnus valeat pro alio exigitur intentio dirigens, & applicata satisfactoriam illam ad alium, de nullo autem sanctorum authentice constat, quod habuerit intentionem satisfaciendi pro nobis: non igitur sanctorum sunt merita satisfactoria, ex quorum thesauro fiunt indulgentiae.

Sed horum opinio tam in rationibus, quam in conclusione, falsa & irrationabilis inuenitur. Et a Christo inchoando, falsissimum est Christi merita esse remunerata, quum Christus meruerit nobis, & continue remuneretur in membris suis, ut patet in bapti-

baptizatis, quod non proprio, sed Christi merito ad celestem perueniunt patriam. A ratione quoque hoc alienum est, quoniam Christus est caput mystici corporis, quod est ecclesia, ac per hoc gratia eius est gratia capitalis, & proinde meritum eius ita se habet ad membra eius, sicut meritum priuati hominis se habet ad corpus suum, & propterea sicut quilibet homo meretur non solum animæ, sed et corpori suo, ita Christus non solum sibi, sed aliis meruit: immo maius quid meruit nobis, quam sibi, quia nobis meruit beatitudinem, quam sibi ipse non meruit, sed sine merito à principio ceptionis suæ habuit. Auctoritas autem Apostoli non dicit, merita Christi fuisse plene remunerata in seipso, sed duo illius præmia narrat, scilicet exaltationem ipsius, & excellentiam sui nominis, meruit enim præter hæc multa alia Christus, ut patet ex supradictis à Diuo Thoma. De Sanctorum autem remuneratione duo dicenda sunt.

Primum non curando de proprietate vocabuli, sed communicando in vocabulis cum argumentibus, deinde proprie loquendo de remuneratione. Loquendo siquidem de remuneratione communiter, siue sit proprie remuneratio, siue non, distinguendum est, quod merita Sanctorum, quo ad aliquid, sunt totaliter remunerabilia in ipsis Sanctis: quo ad aliquid vero non sunt totaliter remunerabilia ipsis sanctis, & quo ad hoc superfluum ipsis Sanctis, & ponuntur in thesauro remanentia in diuina acceptatione, remuneranda in alijs. Merita siquidem Sanctorum, licet secundum reliqua officia sua possint remunerari in ipsis Sanctis, secundum tamen hoc officium, quod est satisfacere pro peccata temporalis peccatis actualibus debita, remunerari non possunt in ipso sancto, si non est debitor alienius temporalis peccata pro suo peccato actuali: ex hoc enim ipso, quod Sanctus ponitur in debitor talis peccata, necessario sequitur, quod non sit capax talis remunerationis, scilicet, quod satisfactio sua valeat sibi ad solutionem peccata pro se. Si supponamus ergo (quod postea probabitur) Sanctos plus satisfecisse, quam pro propriis peccatis erant debitores, oportet consequenter dicere, quod satisfactio sua in quantum excedit sua debita, non sunt remunerata in ipsis sanctis, quia ipsi non indigebat solutione peccata, quæ est seu dicitur remuneratio satisfactiois, abusuue (ut dictum est) de remuneratione loquendo. At si proprie loquendum est de remuneratione, dicendum est, quod merita Sanctorum omnia sunt plenissime remunerata sibi, ita quod etiam ipse eis superflue satisfactioes sunt plenissime remunerata, vel remuneranda in ipsis Sanctis, quoniam quicquid inde meruerunt, totum eorum erit, siue sit premium essentiale siue accidentale. Sed plenissima remuneratio non minuit vim satisfactiois pro alijs, quoniam soluere pro se, vel alio, non est meritum, aut merces, aut remuneratio quæcumque, actus enim satisfaciendi, quia Sanctis processit, pro quanto fuit mereri, remuneratus est vita æterna, &c. Et rursus pro quanto fuit tale opus personale sibi, remuneratus est gaudio accidentali: gaudebit enim de hoc, & plus passus est, quam peccata sua demeruerint, unde & aureola datur quibusdam generibus operum ex ipsa executione. Sed propter huiusmodi, & quascunque alias remunerationes non perdit actus ille officium suum, quod est soluere pro peccata tempo-

rali actualis peccati proprii, vel alieni, immo quæ continget superfluum satisfactionem Laurentij soluere pro peccata debita Ioanni penitenti, gaudium quoddam accidentale Laurentius in celo habebit de hoc, quod satisfactio sua soluit pro Ioanne. Interuenit igitur in huiusmodi ratione super plena remuneratione meritorum fundata, error in hoc, quod satisfacere seu soluere penam temporalem pro actuali peccato debitam, inter remunerationes seu remunerabilia computatur, quum longe sit à genere tam meriti, quam mercedis, ut etiam attestantur doctores, tenentes huiusmodi residuas poenas si contingant inueniri in damnatis, posse solui in inferno, ubi constat non inueniri meritum, aut mercedem. Attestatur etiam, & communis doctrina, tenens in purgatorio solui huiusmodi poenas; & tamen in huiusmodi solutione non mereri neque remunerari. Quia ergo plenissima remuneratio quantumcunque ultra condignum, non tollit à meritis Sanctorum superfluum à satisfaciendi pro peccata temporalis actualium peccatorum, si constat Sanctorum merita plus esse satisfactiois, quam ipsi essent debitores, nihil obstat ratio de plena remuneratione. Quod autem sancti plus satisfecerint, quam demeruerint, testatur Iob 6. c. sexto, dicens. Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior in statera quasi arena maris hæc grauior appareret. Tibi clare liquet, Iob plus passum fuisse, quam pro peccatis suis debuerit pati, in superabundantia autem passionum, consistit superabundantia satisfactionum, ut patet ex antedictis. Simile autem esse de multis alijs iudicium, nemo dubitat. De intentione vero Sanctorum, quod scilicet fuerit pati pro nobis, testatur Apostolus ad Colosenses primo, dicens, Adimpleo ea, quæ sunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore eius, quod est ecclesia. Vbi manifeste patet, diuinam prouidentiam disposuisse passiones aliquas in carne Sanctorum, spectare ad complementum passionum Christi pro corpore eius, quod est ecclesia, & hanc diuinam ordinationem Sanctos adimplere suis passionibus superabundantibus.

Ex quibus omnibus patet, argumenta supradictorum doctorum falsa esse. De conclusione autem non est amplius dubitandum, quoniam iam per Romanam ecclesiam determinatum est, indulgentias fieri ex thesauro superabundantium meritorum, seu passionum Christi, & Sanctorum. Quæ etiam conclusio quo ad superabundantiam passionum Christi pro nobis fundamentum habet Scriptura prima Ioan. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed totius mundi. Ex qua auctoritate patet, passionem Christi sufficienter satisfacere pro toto mundo, ac per hoc quum exequuntur pro paucis tantum satisfaciatur, infinitum thesaurum satisfactionum Christi superesse in sacramentis, quibus eadem Christi passio, satisfaciatur. De sanctorum autem superabundantibus meritis quo ad officium satisfaciendi pro nobis, fundamentum est in Scriptura in locis allegatis ex Iob, & Apostolo. Vnde apparet quam rationabiliter ecclesia Roma determinauerit.

Et si quæretur, ad quis utilis erit tanta superabundantia satisfactionum Christi, & Sanctorum, quanta secundum prædicta supererit post vniuersale iudicium, quando nulli amplius proderit, dum pro

Opul. Caie. H nullo

nullo amplius soluere poterit penam peccato debitam, dicendum est, quod hoc ipsum, quod est merita Christi, & Sanctorum, ut satisfactoria, tam excellenter superare, omnes, quae soluenda fuerant, poenas, non est vanum, sed ad gloriam Christi, & Sanctorum, & ad commendandam libertatem saluationis electorum. Haec enim superabundantia meritorum attestatur, quod non ex insufficientia satisfactionum Christi, & Sanctorum damnati sunt reprobi, quasi solis electis illa sufficerent, sed ex propria iniquitate damnati sunt reprobi, pro quibus sufficiens remanet satisfactio, si diuina misericordia ad illos eam applicauerit.

Si autem quaeritur, ad quid superabundans satisfactio Sanctorum ponitur, quum Christi satisfactio sufficientissima sit pro toto mundo, respondendum est, hoc propterea esse, ut Christi membra similissima essent capiti, videmus enim diuinam prouidentiam disposuisse, quod poenas Christi membra praesertim praecipua, sibi assimilarentur quantum fas est. Vnde sicut sunt sancti quidam aliorum curatores, quidam aliorum doctores, quidam, qui pro alijs merentur, de congruo tamen quidam pro alijs impetrant, ita quidam sunt alienarum penarum satisfactores, ita ut assimilentur Christo etiam in hoc, quod pro alijs passus est, cum & ipsi qui patiuntur plus, quam demerentur, pro alijs satisfaciunt.

Q V A E S T I O.

An hic thesaurus subditus sit dispensationi Papae, aliter quam per sacramentorum collationem.

Circa quartum de thesauro quaesitum, an scilicet thesaurus hic subditus sit dispensationi Papae aliter quam per sacramentorum collationem, ambiguitas magna est, quoniam conferre effectum sacramenti sine sacramento, spectat ad clauis excellentiam, quas constat non esse communicatas Papae, sed reueratas soli Christo, remissio autem poenae temporalis pro actuali peccato debita, est effectus sacramenti, quoniam hoc fit per Baptismum, & tertiam partem sacramenti penitentiae, quae est satisfactio.

In hac quaestione sciendum est, totam difficultatem consistere non in hoc, an thesaurus iste sit dispensabilis per Papam, sed in hoc, an aliter, quam per sacramentorum collationem possit Papa thesaurum istum communicare, quoniam nulla auctoritate Scripturae, nullave ratione haberi videtur, quod dispensatio talis sit credita Petro. Auctoritates quidem illae, Quodcumque solueris super terram, & quorum remiseris peccata, intelliguntur proculdubio secundum subiectam materiam, ut scilicet ea, quae spectant ad remissionem peccatorum, commissi sint soluenda, & remittenda mediante sacramentis. Ratio quoque communiter allata scilicet, quod communia bona ecclesiae sunt dispensabilia per praesidentem ecclesiae eandem patitur difficultatem. Declaratur enim, quod communia ecclesiae bona spectantia ad remissionem peccatorum, sunt quidem dispensabilia per praesidentem ecclesiae, sed non quomodolibet, sed certo modo, hoc est per collationem sacramentorum. Ratio demum ducens ad inconueniens, puta quod superflua sa-

tisfactiones Sanctorum frustra repositae essent in thesauro, quia illae non communicantur per sacramenta, sicut satisfactiones Christi, nec possunt dispensari sine sacramentis, ergo vanae sunt in thesauro ecclesiae. Haec inquam ratio facile soluitur dicendo, quod sunt in thesauro ecclesiae, ut a Christo dispensentur membris ecclesiae militantis, & quod hoc fit quotidie, dum meritis Sanctorum petimus remissionem peccatorum, & exaudimur, ita, quod secundum has difficultates, huius thesauri dispensatio aliter quam per sacramentum, reuerata videtur summo Sacerdoti Christo, qui solus nouit merita causarum circa remissionem peccatorum.

Licet autem difficilis sit notitia quaestionis huius, qui ramen vniuersalis ecclesia facto declarauit, ecclesiae praelatos posse huiusmodi thesaurum, sine sacramentis dispensare, dum episcopi omnes indulgentias dant non crudeliter loco solius vinculi inunctionis transmittendo ad poenas purgatorij: sed gratiosè loco ipsarum satisfactionum iniunctarum: ex hoc enim, ut in superioribus manifestatum est oportet dicti thesauri dispensationem interuenire, quum non possint aliter fructuosae huiusmodi indulgentiae succedere penitentis iniunctis: ideo absque hesitatione aliqua etiam, si nulla adesset ratio, fatendum est dicti thesauri dispensationem, non solum per sacramenta quo ad merita Christi, sed aliter, quam per sacramenta quo ad merita Christi, & Sanctorum commissam esse praelatis ecclesiae, & praecipue Papae. Et hoc tanto magis fatendum est, quanto per Leonem decimum, determinatum est. Suffragatur autem huic veritati ratio, tanto acceptabilior, quanto magis soluit omnes difficultates accidentes in hac re. Est autem ratio haec, Communia praesentis ecclesiae bona communicabilia aliter, quam per sacramenta, sunt a praesidente ecclesiae dispensabilia aliter, quam per sacramenta: sed merita Christi, & Sanctorum, ut super abundantem satisfactoria, sunt communia bona praesentis ecclesiae communicabilia aliter, quam per sacramenta: ergo sunt a praesidente ecclesiae dispensabilia aliter, quam per sacramenta. Maior propositio nullam videtur habere instantiam: minor autem ex supradictis clara est, excepta vltima particula, scilicet, quod haec bona sint communicabilia aliter, quam per sacramenta. Quae particula manifestatur ex eo, quod haec eadem bona potuissent si voluissent Sancti communicare, non per viam sacramenti alijs membris ecclesiae in particulari: ex hoc enim, quod ipsi potuissent hoc efficere aliter, quam per sacramenta, sequitur, quod satisfactiones istae suapte natura sunt communicabiles alijs aliter, quam per sacramenta. Hinc quoque monstratur validam esse ad propositum auctoritatem illam, Quodcumque solueris: nam verus illius intellectus est, Quodcumque solueris eo modo, quo illud est solubile, & sic in omni materia currit, & ad propositum effecax inuenitur. Est enim sic praedicanda. Quodcumque per sacramentum solubile, solueris, per sacramentum, & similiter, Quodcumque aliter, quam per sacramentum solubile, solueris etiam aliter, quam per sacramentum, & caetera. Et sic subsumentur, quod poena temporis pro actuali peccato debita, est solubilis, & per sacramentum, & per alienam satisfactio-

nem

nem sine sacramento applicatam, infertur, q̄ huiusmodi pena potest a Petro solui non solū per sacramentum, sed et per alienam satisfactionem sine sacramento applicatā. Per hoc et saluatur ratio cōis de potestate presidentis ecclesie, qm̄ vera est respectiue intellecta, hoc est, quod bona cōicabilia per sacramenta solum, potest per sacramenta cōicare: bona autem cōicabilia etiam aliter, quā per sacramenta cōicare. Illud vero, quod glossando, seu rīdendo dī, ea quæ spectant ad remissionem peccatorū commissa est prælatis ecclesie mediantib. solummodo sacramentis. Verū est de spectātib. ad remissionē peccatorū simpliciter, nō autē de his, q̄ spectant ad remissionē peccatorū s̄m̄ quid, de quorum numero est remissio penæ temporalis pro actuali peccato debita: præsupponit enim peccatum simpliciter remissum, & s̄m̄ minimū quid tantum, puta temporalem penam remittendum.

Et per hoc patet solutio principalis argumenti. Nam sine sacramento conferre sacramento effectū simpliciter, seu totalem, spectat ad clauis excellentiæ: conferre autē sine sacramento id, quod partialiter potest esse effectus sacramenti, potest pertinere ad clauis ministerij. Sic autem est in proposito qm̄ remissio penæ temporalis pro actuali peccato debita, nullus sacramenti est simpliciter, seu totalis effectus, licet sit partialis Baptismi effectus, & possit esse partialis aliorum sacramentorum effectus, & possit etiam sine sacramento effici, & sine actu clauium. Quia constat, q̄ potest, vel per proprios actus penitentis, vel per amicorum satisfaciendum pro eo actus fieri, vt patet quum aliquis mortificat seipsum ieiunando, peregrinando, &c. pro peccatis suis, vel amicis similia facit, vt pro amico satisfaciat.

TRACTATUS NONVS.

De causa indulgentiarum in duas questiones diuisus.

SVMMA RIVM.

- 1 Num necessaria sit aliqua rationalis causa indulgentiarum.
- 2 Num causa in bulla indulgentiarum expressa ex hoc ipso sit rationalis.

QVAESTIO I.

Primum necessarium requiritur rationalis causa indulgentiarum.

Item causam indulgentiarum dubium duplex occurrit, primum, an necessarium requiratur causa rationalis: secundum, an causa expressa in bulla, ex hoc ipso, q̄ est expressa, sit rationalis.

Circa primum, videtur pars negatiua vera, quoniam indulgentiæ indiscretæ, licet peccet concedens, sunt efficaces. Dicuntur autem indulgentiæ indiscretæ, quæ ex causa non rationali procedunt.

Præterea dispensatio ministeriorum Dei in ecclesia præfenti, est valida etiam sine causa rationali facta: ergo dispensatio indulgentiarum etiam sine causa rationali facta, debet esse valida. Antecedens patet in promotione indignorum: si enim

A indigni aliqui promoueantur ad episcopatū, priorum, Abbatiam, &c. quāuis promotor pessime dispense huiusmodi ministeria, facta tamē tenēt. Consequentiā vero probatur, quia sicut credita est Papæ dispensatio indulgentiarum, ita & dispensatio ministeriorum Dei: iuxta illud, Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei.

In oppositum autem est, quod indiscretæ indulgentiæ enervant satisfactionem penitentialem, vt dicitur extra de poeniten. & remis. capit. quum ex eo non enervarentur, si essent validæ, sed supplerent, adimplentes in veritate, quod per satisfactionem penitentialem agendum erat.

B In hac quæstione aliquid supponitur, & aliquid queritur supponitur enim cum doctrina communi, quod vnum requisitorum necessario ad efficaciam indulgentiæ, est causa rationalis. Quod et manifestatur, ex eo, quod si daretur indulgentia ob causam prophanam (puta pro eundo ad theatrum) constat, quod indulgentia esset nulla. Hoc autem supposito in quæstionem vertitur, an quæ ad modum ad collationem indulgentiæ requiritur rationalis causa, ita necessario, quod sine illa indulgentia non est valida ita ad efficaciam tantæ indulgentiæ (puta centum, vel mille annorum, &c.) exigatur simili necessitate rationalis causa tantæ quantitatis indulgentiæ, ita quod sine huiusmodi rationali causa tanta quantitas indulgentiæ est inualida.

C Ex communibus autem applicatis ad hoc, non est difficile concludere partem affirmatiuam veram, scilicet ad efficaciam tantæ indulgentiæ exigatur rationalis causa quantitatis indulgentiæ, ita quod sine illa non est valida. Nam si, ut supponitur, & communiter confitemur, rationalis causa est sic necessaria ad indulgentiam, necessario sequitur, quod ad tantam indulgentiam est etiam sic necessaria rationalis causa iuuus quantitatis. Et probatur sequela inductiue.

D Verum ad minus communia descendendo cōsiderandum est, quod licet potestas papæ super cōmunia ecclesie bona tam spiritualia, quam corporalia sit dispensatiua: iuxta illud Apostoli, Dispensatio mihi credita est, res tamen suspectæ huiusmodi potestati, diuersimode illi subduntur, & diuersimode ab illa attinguntur. Et quantum ad propositum spectat, distinguenda sunt in duo genera, scilicet validorum ex solo imperio, vel non validorum ex solo imperio: sunt enim quædam in Dei ecclesia, quæ quamuis ad hoc, quod recte fiant, vltra pontificis imperium exigant rectam regulam voluntatis imperantis: si tamen absque recta regula solo pont. imperio fiant, valida sunt, de quibus iura dicunt, quod multa fieri prohibentur, quæ tñ facta tenent. De quorum numero sunt distributiones beneficiorum, dispensationes matrimoniorū in casib. dispensabilib. & similia. Secundum autē genus. si inualidorum, ex solo imperio, adhuc subdistinguitur: nam quædam inualida ex solo imperio, attingi cum hoc possunt à pontifice verba, & opere per viam facti: quædam vero sunt inualida ex solo imperio, quæ cum hoc per viam facti attingi non possunt opere, sed verbo tñ. In primo mēbro huius subdiuisionis continetur dilapidatio bonorū ecclesie, si em̄ pontifex pro suo libito ecclesie terras, &c. donaret, donatio esset inualida: qm̄ ipse nō est dñs bonorum ecclesie: & si facti, & bullis poneret eos, quib. donauit in possessionem, non pro-